

Frederiksborg Valgmenighed

- den grundtvigske Valgmenighed i Nordsjælland

Poul Henning Bartholins prædiken

Mandag den 4. maj 2015

I min barndom hørte jeg tit mine forældre drøfte deres oplevelser af den tyske besættelse fra 1940-45. De kom begge til København i 1940 og kom til at bo i den indre by. De oplevede meget af besættelsens dramatik på første hånd. De fortalte også os børn om årene efter besættelsen, om partiet Dansk Samling, om foreningen "Aldrig mere krig", om Dagbladet Informations og dets historie. Vi holdt Information. Jeg overtog abonnementet i 1971 og har holdt ved siden.

Mine forældre sagde ofte, at det kunne ske igen, det som nazismen var og er. Ideologier og mennesker med sikre og vandskyende forklaringer på livet og verdens indretning, fandt ikke nåde i mit barndomshjem. Jeg voksede op i en præstegård og hørte mine forældre og min fars kolleger sige, at det sikreste værn mod ideologier er evangeliet. Vel at mærke hvis evangeliet ikke også gøres til en ideologi, altså et svar og en forklaring på alt. For det sker selvfølgelig også – dengang såvel om i dag.

Dette bar jeg med mig, da jeg begyndte at studere teologi. Men jeg havde i mange år vanskeligt ved at finde ud af, hvad der kan forhindre os i at misbruge evangeliet i vores egen kamp for at finde mening i en verden, der kan synes at være uden mening. Hvor er det punkt, hvor kritikken af min tilbøjelighed til at finde en overordnet forklaring, kommer frem?

Jeg kan huske det tydeligt, da jeg første gang forstod det. Det var under et foredrag på Studenterkredsens sommermøde, der blev holdt på Rødding Højskole. Foredragsholderen var teologen og filosofen Peter Kemp, der talte om den fransk-litauiske filosof Emanuel Levinas. Hans filosofi rummer en kritik af enhver filosofi, teologi politisk ideologi, der vil rumme alt. Han sagde og siger, at det kritiske punkt altid er den "anden", det menneske, ja rettere det ansigt, der møder mig. Ud af det ansigt springer en kritik og en bøn. Kritikken kommer indirekte, fordi jeg, hvis jeg er opmærksom nok, opdager, at min verden bliver større i mødet med den anden. Mine forklaringer og forståelser kan revideres og ændres. Bønnen kommer af den andens blik. Øjnene taler altid til mig, siger Levinas, og de siger: "Du må ikke slå mig ihjel!" Med andre ord står vi altid som Kain og Abel overfor hinanden. Eller sagt med den danske filosof K.E. Løgstrup: "Vi bærer altid den andens liv i vore hænder". Det giver os et ansvar og en skyld. Vi skylder den anden at tage vare på hans liv. Han er sårbar. Skal han leve, afhænger det af mig.

Når Salmisten i Det gamle Testamente lovpriser Herren for at have skabt mennesket og givet det plads på jorden, udtrykker han det samme, som Levinas sagde filosofisk. At være menneske er at være skabt, at være blevet til af en ånd og en vilje, der ikke er vores egen. Desuden er det at være menneske, at være ansvarlig for hele skabningen altså vores medmennesker, vores omgivelser og vores ophav. Ansvarlig betyder her at tage vare på. Det betyder at være parat til at sætte sig selv til side for den anden.

Men sådan er de jo ikke i virkelighedens verden, vel? Er det ikke det, vi må konstatere her 75 år efter besættelsen og 70 år efter befrielsen? Lærte vi egentlig noget af det? Har vi lært af de ubegribelige lidelser, som nazismen og Holocaust, som fascismen og kommunismen og deres fange- og udryddelseslejre førte med sig? Ja, noget har vi lært. Men alligevel kan det ske igen. For hvor det måske tidligere var politisk begrundet, det som skete, er mange ideologier flyttet over i religionernes verden og finder deres politiske begrundelser dér.

Inden for de tre store verdensreligioner ser vi markante tendenser til fundamentalisme, altså bogstavelige læsninger af helligskrifterne og meget konkrete og ufleksible fortolkninger af dem. Religionerne bliver af nogle mindretal, der fylder meget i medieverdenen, formet som var de ideologier og politiske ideer.

Vi er nødt til at drage det kritiske i vores egen tro frem og prøve at modsige dem, der finder en forklaring på alle tilværelsens mangfoldigheder i deres religion. Også i vores egen. Vi kan ikke gøre vores egen religion eller tro til den bedste. Jo, hvis vi husker, hvad Martin Luther sagde, at det er sandt *pro me*, altså for mig. Sandheden i kristendommen er ikke objektiv, men subjektiv. Det er sandt for mig. I det, jeg hører talt til mig, kan jeg se mit liv oplyst, opklaret men ikke *forklaret*. For livet er jo ikke færdiglevet, og livet er ikke levet i én men i mangfoldige dimensioner. Derfor kan vi aldrig gribe et liv i én sætning, men må gribe til fortællinger, mange fortællinger om andres liv og om vores eget. Og kristentro er fortællinger om menneskelivet i lyset af Guds skabelse og tilstedeværelse i verden.

Som Johannes siger i sit brev, som jeg læste et lille uddrag af, så er det centrale i ethvert menneskes liv relationerne eller kærligheden til andre. Ikke kun til dem, vi holder af, og som holder af os. Relationen til dem, vi møder, det er dér vores relation til Gud også står sin prøve.

Du kan jo spørge, om du ser Guds billede i den fremmede, du møder? Ser du Guds billede i børnene, kvinderne i Syrien, Iran, Yemen, Nigeria, Somalia, som sidder i plimsollere med skumle bagmænd, der for formuer sejler dem ud på Middelhavet? Først når vi ser, at også de er Guds børn, kan vi finde ud af, at der på den ene eller anden måde skal ydes dem hjælp. Hvilken og hvordan er et politisk og ikke et religiøst spørgsmål, men at de skal hjælpes er en fordring, der udspringer af vores tro. Og her er de tre store verdensreligioner rundet af den samme rod. Alle tre har de barmhjertighed som en væsentlig del af deres indhold og forkyndelse.

Når vi så fejrer befrielsen i aften og i morgen, så er der nogen af os her, som har oplevet den og de forbandede år, der gik forud. I har set blodet på gaden, og vi ved hver på vores sted, hvem af dem, der ligger på vores kirkegårde, ligger der, fordi de kæmpede, satte deres liv ind for andres skyld og måtte bringe deres liv som offer.

Vi har alle en forpligtelse til at undgå, at det sker igen. Vi har et bud at bringe, at hvilken form eller udspring ideologier tager, så må vi prøve at punktere dem, for de er ikke og kan ikke være den hele sandhed. Sandheden kommer til dig i mødet med den anden. Tager du dér ansvar for ham? Husker du dér på, at du selv er elsket af Gud, der i Kristus satte livet til for os, og nu er du skyldig at elske og at modsige den, der vil knægte liv?

Nej, jeg tror ikke, at vi husker det hele tiden. Derfor er det vigtigt at huske på 4. maj og 5. maj og andre dage, der giver os et pusterum fra verdens larm, så vi kan se og høre, hvilken gave livet er for enhver, der har fået det. Som Johannes siger: Den, der elsker Gud skal også elske sin broder".

Amen

Og nu vil jeg gentage det budskab, som for 70 år siden her kl. 20.34 blev oplæst af redaktør Johs. G. Sørensen i BBC's danske udsendelse:

"Feltmarskal Montgomery har meddelt den allierede øverstkommanderende, at alle fjendtlige styrker i Holland, Nordvesttyskland og Danmark herunder Helgoland og de Frisiske Øer har overgivet sig til den 21. armégruppe med virkning fra kl. 8 i morgen lørdag den 5. maj".

Jeg vil bede jer rejse jer og modtage herrens velsignelse, som vi vanen tro synger.